

Nr 22

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner beträffande tullen på vissa varor från u-länderna, m. m.

(1:a avd.)

Till bevillningsutskottet har hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I:17 av herr *Per Jacobsson* och II:18 av herr *Christenson* i Malmö *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

a) besluta att från den 1 juli 1964 slopa tullen på kakaobönor (tulltaxenummer 18.01),

b) besluta att från den 1 juli 1964 reducera tullen på vävnader av jute och jutesäckar (tulltaxenummer 57.10 och 62.03) till 4,4 procent i likhet med EFTA-tullarna, samt

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till riksdagen om en successiv reduktion av tullarna på de varuslag från u-länderna som inte produceras i Sverige, t. ex. kaffe och olika slags tropiska produkter; ävensom

2) de likalydande motionerna I:372 av herrar *Lager* och *Adolfsson* samt II:426 av herr *Hagberg m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen i skrivelse till regeringen måtte anhänga om förslag i syfte att avskaffa kvarstående tullar och andra handelshinder som försvårar de s. k. u-ländernas export av varor till Sverige».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II:18 och II:426 (II:425).

Sveriges handel med u-länderna

Enligt Förenta Nationernas indelning skall såsom utvecklingsländer betraktas samtliga länder i Syd- och Nordamerika med undantag av USA och Kanada, samtliga länder i Asien utom Kina, Japan, Nordkorea och Nordvietnam, länderna i Afrika med undantag av Sydafrikanska unionen samt Oceanien förutom Australien och Nya Zeeland. Denna gruppering är självfallet mycket schematisk och har varit föremål för diskussion. Till u-länder hänföres i stort sett länder med ingen eller obetydlig industriell

utveckling. I enlighet härmed har exporten från u-länderna till Sverige kommit att till stor del omfatta vegetabiliska varor av typen kaffe, te, kakao, fettråvaror såsom kopra, frukt, nötter, kryddor m. m. Beträffande importen under år 1962 av vissa dylika med fiskala tullar belagda varuslag kan hänvisas till de uppgifter ur handelsstatistiken som redovisas i bilaga till detta betänkande.

Tullsatsernas höjd i förhållande till varornas cifvärde är mycket växlande, från 1,7 % för färska fikon till 42 % för kokosnötter. För de stora u-landsvarorna med kvarvarande tullar — bananer, kaffe och kakaoböner — utgör motsvarande värden 10,1, 7,1 resp. 5,7 %.

I fråga om införseln av jutevaror må nämnas att Sveriges import av sådana produkter under år 1962 motsvarade ett sammanlagt värde av 8,7 milj. kronor. Härav uppgick importen från u-länder — beträffande dessa varor företrädda endast av Indien — till 3,1 milj. kronor. Importen från EFTA-länder, i första hand Portugal, Danmark och Storbritannien, svarade för en något större andel än Indien eller omkring 3,2 milj. kronor. Det bör samtidigt framhållas att införseln av icke spunnen jute, avsedd för förädling i Sverige svarade mot ett värde av 8,5 milj. kronor. Sistnämnda värde motsvaras av en kvantitet på 5 900 ton, medan kvantiteten införda jutevaror kan beräknas utgöra ca 3 100 ton. Importen av oberedd jute kommer huvudsakligen från Pakistan.

Fördelningen mellan exportländerna av den svenska importen av jutevaror har förändrats efter EFTA-konventionens ikraftträdande på sätt framgår av en i bilagan till betänkandet intagen sammanställning ur handelsstatistiken för åren 1959—1962.

Det kan dock inte anses helt klart att den förändring till Indiens nackdel och Portugals fördel, som kan utläsas ur sammanställningen, skulle utslutande bero på tillkomsten av EFTA-konventionen. Som grund för denna utveckling har från branschhåll angivits att även kvalitetssynpunkter torde ha spelat viss roll.

I fråga om skatter och andra handelshinder som påverkar u-ländernas möjligheter att vinna ökad avsättning för sina produkter i Sverige kan nämnas att vissa punktskatter får antagas ha sådan effekt. Den särskilda varuskatten på chokladvaror, som dock inte utgår på kakaopulver, kan exempelvis antagas bidra till att reducera vår import av kakaoböner. Inom sötvarubranschen har beräknats att skattens avveckling skulle kunna medföra en ökad omsättning på ca 20 procent, vilket således skulle kunna innebära att vår årliga import av ca 8 000 ton kakaoböner ökade med ca 1 600 ton. Ökningen svarar mot ungefär 4 promille av årsproduktionen av kakaoböner i Ghana, varifrån 35 procent av världsproduktionen kommer. Skattebortfallet skulle utgöra omkring 175 milj. kronor.

Bland punktskatter som drabbar u-landsvaror kan även nämnas den 20-procentiga försäljningsskatten på s. k. äkta mattor. Några beräkningar av

effekten av skattens borttagande föreligger ej, men det kan nämnas att skatteinkomsterna är förhållandevis blygsamma, ca 5 milj. kronor per år.

Av väsentligare betydelse för u-ländernas avsättningsmöjligheter är den svenska fettvaruregleringen, som minskar avsättningsmöjligheterna för margarintråvaror. Enär detta område utgör ett led i den svenska jordbruksregleringen, skall frågeställningen dock inte närmare belysas i detta sammanhang.

Frågans tidigare behandling

Frågan om att underlätta införsel av varor från utvecklingsländerna behandlades av 1962 års riksdag med anledning av en då väckt motion, i vilken tullfrihet yrkades för säckar och påsar för förpackningar — av jute eller av annat material — och för juteväv. 1962 års bevillningsutskott framhöll i sitt betänkande nr 48, att inom Sverige bedrevs en icke oväsentlig produktion av juteväv som vid ett slopande av tullen för ifrågavarande produkter skulle erhålla ett avsevärt försämrat konkurrensläge. Utskottet framhöll vidare att en dylik åtgärd skulle medföra en minskning av tullmedel med inemot 1 milj. kronor samt påpekade att 75 procent av ifrågavarande tulluppbörd kom från europeiska länder. Mot bakgrunden härav ansåg utskottet det knappast troligt att en tullsänkning skulle komma utvecklingsländerna till godo.

Vid 1963 års höstriksdag behandlades i samband med propositionen om avskaffande av skatten på kaffe och tullen på te en vid samma års vårriksdag väckt motion, där yrkande framställdes om utredning för att undersöka de problem som sammanhänger med slopandet av tullar och skatter på sådana varuslag från u-länderna, som inte tillverkas i Sverige, t. ex. kaffe, kakao, te, kryddor, bananer m. m. samt ett likartat motionsyrkande i syfte att uppnå en generell reducering eller avskaffande av tullar och andra handels hinder som försvårar u-ländernas export till Sverige. Rörande dessa frågor framhöll 1963 års bevillningsutskott i sitt betänkande nr 61, att Sverige även i fortsättningen borde inrikta sina insatser på att avskaffa restriktioner för u-ländernas export, främst råvaruexporten. För att få största möjliga effekt borde emellertid åtgärderna härutinnan företrädesvis koncentreras till multilaterala aktioner inom skilda internationella organ, främst GATT.

Motionerna

I de likalydande *motionerna I:17* och *II:18* hänvisas till ett uttalande i årets statsverksproposition om att hjälpen till utvecklingsländerna fortsätter att öka i den takt som svarar mot våra möjligheter att göra meningsfyllda insatser. En ökning av anslagen till u-länderna för det löpande budgetåret med 46 milj. kronor är enligt motionärernas mening inte tillräcklig.

Utöver denna hjälp bör en aktiv liberalisering av handeln med utvecklingsländerna etableras. Många av u-ländernas problem skulle lösas om deras näringsliv utvecklades. Industrieländerna lägger emellertid hinder i vägen för handeln med u-länderna i form av tullar, skatter och statsregleringar, vilkas verkan måste mer än hittills beaktas i den praktiska politiken vid behandlingen av stöd åt u-länderna. En liberalisering av handeln med u-länderna måste påskyndas. U-ländernas chans att höja sin levnadsstandard och förbättra de sociala förhållandena är bl. a. och framför allt att få större avsättning för sina produkter. Det är under sådana förhållanden enligt motionärernas uppfattning diskriminerande att Indiens och Pakistans främsta exportprodukt, juteväv, belägges med 11 procent tull i Sverige, medan tullen för England och Portugal är 60 procent lägre genom EFTA-avtalet. Den 1 januari 1964 reducerades jutetullarna mellan EFTA-länderna till 4,4 procent, och dessa tullåtgärder riktar sina verkningar mot u-länderna. Ett rimligt krav skulle därför vara att samma tull tillämpas för varor som produceras i u-länderna som i EFTA-länderna. I Danmark har man gått ännu längre och helt slopat tullen på jutevaror.

Enär Sverige har satsat biståndsmässigt ganska mycket på Indien och Pakistan måste den orättvisa tullen verka horribel från u-ländernas synpunkt.

Borttagande av handelshindren genom att reducera tullarna på varuslag från u-länderna skapar inga svenska administrativa problem. En undersökning borde klarlägga frågan hur en tullsänkning skulle slå ut i form av lägre priser för de svenska konsumenterna och samtidigt stimulera u-ländernas export. Man skulle eventuellt kunna tänka sig att fondera tullintäkterna och använda medlen för u-landsändamål, t. ex. för forskning i u-länderna, effektivisering av u-ländernas kommunikationer och deras tekniska produktionsinsatser. En utredning även av detta skulle vara värdefull.

Motionärerna i de likalydande *motionerna I:372* och *II:426* hänvisar till motiveringen i motionen *II:425* om fördubbling av anslaget under utrikesdepartementets huvudtitel för internationell biståndsverksamhet. Även i sistnämnda motion hänvisas till ett uttalande i årets statsverksproposition om att Sverige vid de förestående GATT-förhandlingarna skall verka för att den internationella diskrimineringen av u-ländernas export skall bringas ur världen: »Vårt land kommer att under konferensen aktivt verka för en väsentlig och bestående förbättring av u-ländernas handelsvillkor.» Härom är enligt motionärerna endast gott att säga.

Det framhålls samtidigt att skilda intressen och åsikter om metoder och mål komplicerar frågan. Detta anser motionärerna dock inte vara något hinder för Sverige att själv avlägsna kvarstående diskriminerande bestämmelser. Varje sådant steg skulle nämligen utgöra inte bara ett direkt stöd

åt deras utrikeshandel, det verkar också indirekt och påverkar andra stater. Motionärerna ämnar därför åter resa denna fråga.

Motionärerna erinrar vidare om att de i en motion till 1963 års riksdag påpekat hur handeln med u-länderna stagnerat, medan en stark utveckling av utrikeshandeln skett med andra länder. Handeln med u-länderna hade samtidigt varit fördelaktig ur statskassans synpunkt eftersom det här handlade om en import där den svenska lågtullpolitiken inte praktiserats. Samtidigt påvisades hur på grund av den för u-länderna ofördelaktiga prisutvecklingen det blivit Sverige som fått hjälp av u-länderna i stället för tvärtom.

Hur nödvändiga verkliga ansträngningar på dessa områden är bestyrkes i årets statsverksproposition där det pekas på tendensen att minska kapitaltillflödet till u-länderna samtidigt som deras behov ökar: »Utsikterna för dessa länders ekonomiska utveckling ter sig mörka, särskilt om inte industriländernas biståndspolitik och handelspolitiska åtgärder till förmån för u-länderna aktiveras.»

Utskottet

U-landsfrågorna har under senare år kommit att inta en allt mer central plats såväl i den internationella som i den svenska politiska debatten. Vid riksdagsbehandlingen av hithörande spörsmål har diskussionen knappast gällt målet — u-ländernas förkovran — utan fastmer medlen för u-landshjälpen och takten för hjälpens utbyggnad.

De i förevarande betänkande behandlade motionerna I:17 och II:18 samt I:372 och II:426 ger alla uttryck för missnöje med takten i avvecklingen av skatter eller tullar på u-landsvaror och i samtliga motioner begärs utredning och förslag om avveckling av tullarna på sådana varor. I motionerna I:372 och II:426 yrkas därjämte att även skatter och andra handelshinder, som motverkar u-ländernas export till Sverige, skall innefattas i utredningsuppdraget, medan motionärerna i motionerna I:17 och II:18 utöver det ovan nämnda utredningsyrkandet framlägger förslag om avskaffande av tullen på kakaobönor och nedsättning av tullen på vissa jutevaror från u-länder till samma nivå som gäller för dessa varor, då de är berättigade till områdesbehandling enligt EFTA-konventionen.

Vad först gäller utredningsyrkandena beträffande tullarna vill utskottet allmänt uttala att en nedsättning eller ett avvecklande av tullar på varor som produceras enbart i u-länder är en tekniskt sett enkel procedur, som knappast kräver särskild utredning. Vill man däremot avveckla tullar på varor som produceras såväl i u-länder som i industriländer torde man komma att beröra handelspolitiska frågor, som måste lösas i sitt internationella sammanhang. Vill man utreda möjligheterna att avveckla skatter och regleringsåtgärder, som kan verka hämmande på handeln med u-län-

derna, kommer man in på än mer vittomfattande och svårbemästrade problemkomplex. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att vissa fettråvaror utgör mycket viktiga u-landsprodukter, vilkas avsättningsmöjligheter väsentligt hindras av de till jordbruksregleringen knutna fettavgifterna. De i motionerna påtalade handelshindren för kakaoböner och jutevaror kan betecknas som bagatellartade jämförda med hindren för fettråvarorna. Med detta exempel avser utskottet inte att dra upp någon diskussion kring jordbruksregleringen utan endast påvisa de omfattande konsekvenserna av ett bifall till utredningsyrkandet om avveckling av handelshinder för u-landsprodukter.

I fråga om yrkandet beträffande avveckling av tullen på kakaoböner må framhållas att försäljningsvärdet i detaljhandeln på den svenska sötvaruindustrins produkter torde uppgå till över 700 milj. kronor per år, medan tullinkomsterna på kakaoböner utgör drygt 1 milj. kronor. Att under sådana förhållanden antaga att tullens avskaffande nämnvärt skulle påverka sötvaruindustrins avsättningsmöjligheter och därigenom bidra till en ökad förbrukning av kakaoprodukter förefaller utskottet orealistiskt. Vad angår yrkandet om nedsättning av tullen på jutevaror till samma nivå som gäller för dessa varor, när de produceras i EFTA-länder, vill utskottet framhålla att ett sådant ställningstagande synes innebära avsteg från Sveriges traditionella handelspolitiska linje. Därjämte skulle åtgärden för den svenska juteindustrins del medföra en försämring av konkurrensläget på ett sätt, som företagarna inom denna bransch icke haft anledning att förutsätta på grund av våra handelspolitiska åtaganden.

Alldeles oavsett hur man bedömer verkningarna av tull- och skattelättnader för de enskilda varorna finner utskottet det vara av större värde om förslag till handelslätnader framföres inom de internationella organ, där industriländerna kan enas om gemensamma lösningar. Det framstår under sådana förhållanden som angeläget att vårt land icke beslutar några isolerade åtgärder, som föregriper resultatet av dylika överläggningar. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att villkoren för u-ländernas handel med omvärlden kommer att stå i förgrunden såväl vid GATT-förhandlingarna som vid världshandelskonferensen innevarande år, varvid vårt land — såsom framhålles i finansplanen — kommer att aktivt verka för en väsentlig och bestående förbättring av u-ländernas handelsvillkor. Med hänvisning till vad ovan anförts avstyrker utskottet motionerna I:17 och II:18 samt I:372 och II:426.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att följande motioner, nämligen

- 1) de likalydande motionerna I:17 av herr Per Jacobsson och II:18 av herr Christenson i Malmö m. fl. angående tullen på vissa varor från utvecklingsländerna, ävensom

2) de likalydande motionerna I:372 av herrar Lager och Adolfsson samt II:426 av herr Hagberg m. fl. om avskaffande av tullar å varor från utvecklingsländerna m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 12 mars 1964

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, fröken Ranmark, herrar Yngve Nilsson, Elofsson, Wärnberg, Gösta Jacobsson, Paul Jansson, Erik Filip Petersson, Hellebladh och Skårman; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Allard, Engkvist, Asp, Christenson i Malmö, Eriksson i Bäckmora, Larsson i Umeå, Carlsson i Västerås och Björkman.

Reservation

av herrar *Erik Filip Petersson, Skårman, Christenson* i Malmö och *Larsson* i Umeå, vilka ansett, att utskottet i anledning av de likalydande motionerna I:17 av herr Per Jacobsson och II:18 av herr Christenson i Malmö m. fl. — bort under punkten 1) hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till riksdagen om en reduktion av tullarna på varor från u-länderna, t. ex. jutevaror, kakao-böner, kaffe och olika slags tropiska produkter.

Sveriges import under år 1962 av vissa med fiskala tullar belagda varuslag inom frukt- och kolonialvaruområdet.

Beloppen i tabellen avser — om ej annat anges — tusental kronor.

Statistiskt nr		Varuslag	Tullsats	Importvärden 1962		Tulluppbörd 1962	
Tulltaxenr	Varunr			Totalt	U-länder	Totalt	U-länder
08.01	100	dadlar	30 öre/kg	1 564	1 345	120	99
		bananer:					
	210	- färska	10 öre/kg	44 391	43 599	3 980	3 980
	250	- torkade	10 öre/kg	28	27	1	1
	300	ananas	10 öre/kg	211	29	7	2
	400	mango, mango- stan, avo- kadofruk- ter och guava	10 öre/kg	13	9	0	0
	500	kokos- nötter	30 öre/kg	114	114	48	48
	600	kokosrasp	30 öre/kg	2 311	2 311	441	441
	700	para- nötter	30 öre/kg	1 321	1 321	128	128
	800	kasju- nötter	10 öre/kg	814	814	56	56
08.02	300	citroner	5 öre/kg	5 438	794	244	33
	909	andra ci- trusfruk- ter	10 öre/kg	56	—	8	—
08.03		fikon:					
	100	- färska	15 öre/kg	4	—	0	—
	200	- torkade	15 öre/kg	3 271	—	311	—
08.05	110	krak- mandel	20 öre/kg	540	—	24	—
	190	annan mandel hassel- nötter:	20 öre/kg	39 892	529	1 005	8
	210	- oskalade	20 öre/kg	3 776	—	212	—
	220	- skalade	40 öre/kg	19 262	—	867	—
	320	valnötter, skalade	50 öre/kg	998	55	53	4
	420	pekannöt- ter, ska- lade	50 öre/kg	0	—	0	—
	500	kastan- jer andra nötter:	20 öre/kg	119	—	13	—
	800	- oskalade	30 öre/kg	1	1	0	0
	900	- skalade	50 öre/kg	7	—	0	0

Statistiskt nr		Varuslag	Tullsats	Importvärden 1962		Tulluppbörd 1962	
Tull-taxenr	Varunr			Totalt	U-länder	Totalt	U-länder
09.01	100	orostat kaffe	80 öre/kg ¹	341 224	341 221	67 047 ¹	67 046 ¹
09.02	000	te	100 öre/kg ²	17 371	16 778	1 082 ²	1 044 ²
09.04	100	vitpeppar och svartpeppar	50 öre/kg	1 985	1 915	184	181
	200	kryddpeppar	50 öre/kg	1 665	1 651	97	97
	900	annan peppar	50 öre/kg	234	7	26	1
09.05	000	vanilj	700 öre/kg	138	112	15	13
09.06	000	kanel och kanelknopp	50 öre/kg	717	708	132	132
09.07	000	kryddnejlikor, nejlikstjälkar och modernejlikor	30 öre/kg	258	256	18	18
09.08	100	muskot och muskotblomma	150 öre/kg	177	95	38	24
	200	karde-mumma	100 öre/kg	4 814	4 806	554	554
09.10	200	saffran	600 öre/kg	621	—	14	—
	300	ingefära	25 öre/kg	206	189	39	37
	400	kurry	25 öre/kg	87	18	8	2
	909	andra kryddor	50 öre/kg	227	—	11	—
12.08	200	aprikos- och plommonkärnor	20 öre/kg	2 862	1 131	106	40
18.01	000	kakao-böner, hela eller krossade, även rostade	15 öre/kg	22 311	22 155	1 020	1 015
Summa				519 028	441 990	77 909	75 008

¹ I tullsatsen och tulluppbörden har inräknats såväl tull (45 öre/kg) som skatt (35 öre/kg). Beloppet har beräknats på grundval av importerad kvantitet (totalt 83 807 ton). Kaffeskatten är upphävd fr. o. m. 1.1.1964.

² Tullen upphävd fr. o. m. 1.1.1964.

Uppgifter ur handelsstatistiken beträffande den svenska införseln av jutevaror under åren 1959—1962

Stat. nr 57.10.100 = Vävnader av jute; säck-, pack- och sadelmakarvävnader

» » 57.10.900 = Vävnader av jute; andra

» » 62.03.080 = Säckar och påsar för förpackning av varor; av jute (ej begagnade)

	1959		1960		1961		1962	
	Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%	Tkr	%
57.10.100	1 398		1 354		1 992		2 163	
Danmark	31	2	—	—	55	3	—	—
Västtyskland	186	13	122	9	112	6	—	—
Polen	46	3	139	10	61	3	125	6
Nederländerna	67	5	—	—	—	—	—	—
Belgien	114	8	90	7	194	10	166	8
Storbritannien	33	2	32	2	—	—	100	5
Tjeckoslovakien	—	—	137	10	126	6	—	—
Portugal	—	—	38	3	331	17	892	41
Pakistan	—	—	—	—	163	8	—	—
Indien	897	64	760	56	842	42	742	34
57.10.900	2 079		2 148		3 567		3 551	
Danmark	47	2	27	1	—	—	—	—
Västtyskland	1 132	54	1 259	59	1 770	50	1 302	27
Nederländerna	535	26	—	—	424	12	711	20
Storbritannien	260	13	602	28	1 043	29	734	21
Portugal	—	—	28	1	42	1	88	2
Italien	—	—	55	3	—	—	—	—
Schweiz	46	2	—	—	—	—	—	—
Indien	38	2	65	3	168	5	549	15
62.03.080	2 596		2 309		2 597		3 022	
Danmark	251	10	940	41	992	38	642	21
Västtyskland	806	31	—	—	—	—	144	5
Polen	101	4	207	9	—	—	415	14
Belgien	—	—	—	—	107	4	—	—
Portugal	—	—	12	1	372	14	582	19
Pakistan	44	2	—	—	—	—	—	—
Indien	1 336	51	954	41	937	36	1 098	36